

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

De vaste commissie voor Justitie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Justitie en de minister voor Jeugd en Gezin naar aanleiding van de brief van 22 maart 2010 over het rapport «De lokale aanpak en preventie van recidive onder jongeren» en de kabinetsreactie daarop (Kamerstuk 31 001, nr. 89).

Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Pater-van der Meer

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het rapport «De lokale aanpak en preventie van recidive onder jongeren» van Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ) en van de kabinetsreactie daarop. Zij onderschrijven de opmerking in de kabinetsreactie dat in 2009 belangrijke stappen zijn gezet om recidive te verminderen, zoals is aangegeven in de tweede voortgangsrapportage Veiligheid begint bij Voorkomen (VbbV). Daaruit maken zij op dat aan de aanbevelingen van ITJ uitwerking is gegeven en dat er positieve ontwikkelingen zijn te signaleren. Deze leden hebben slechts enkele vragen over (de kabinetsreactie op) het ITJ-rapport.

De aan het woord zijnde leden vragen of het mogelijk is in de eerstvolgende rapportage VbbV de Kamer te informeren over de stand van zaken betreffende de uitvoering van de door de ITJ gedane aanbevelingen. Het gaat dan om de focus in beleid en aanpak op recidiverende jongeren, het betrekken van de ketenpartners, het gebruikmaken van elkaars kennis en aanbod, het structureel plaats geven van nazorg aan jongeren in de aanpak, het creëren van ketenregie omtrent de aanpak en preventie van het probleem, het realiseren van verbinding tussen de ketens en het structureel evalueren.

De leden van de CDA-fractie merken op dat in de kabinetsreactie wordt aangegeven dat een deel van de erkende bewezen effectieve interventies gericht op het verminderen van recidive zich richten op gezinssystemen. Kan een indicatie worden gegeven van de aard van die gezinsinterventies? Heeft de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie onderzoek en aanbevelingen gedaan op het gebied van gezinsinterventies? Zo ja, welke aanbevelingen? In de kabinetsreactie worden verschillende Handreikingen genoemd. Wordt het gebruik en de effectiviteit van die Handreikingen in de praktijk gemonitord?

Deze leden merken op dat de suggestie uit het onderhavige rapport wordt gesteund om belangrijke personen uit de directe omgeving van de betreffende jongeren bij de nazorg te betrekken en hen een ondersteunende rol te geven ten behoeve van een blijvend resultaat. Hoe wordt hieraan in de praktijk gestalte gegeven?

Vornoemde leden lezen in het onderhavige rapport dat jeugdcriminaliteit en recidive zorgen voor maatschappelijke problemen, zoals (gevoelens van) onveiligheid bij burgers en dit zou leiden tot hogere kosten voor de maatschappij omdat er een groter beroep wordt gedaan op politie, Openbaar Ministerie (OM), rechterlijke macht en andere betrokken organisaties. Kan een indicatie worden gegeven van de omvang van deze kosten?

De leden van de CDA-fractie constateren dat er vijf gemeenten waren geselecteerd om aan het onderzoek van ITJ mee te doen, namelijk Den Haag, Hellevoetsluis, IJsselstein, Lelystad en Gouda. Waarom was Gouda niet bereid tot deelname?

De aan het woord zijnde leden merken op dat in het ITJ-rapport wordt gesteld dat een gevolg van de focus op risicojongeren is, dat bij professionals het zicht op aard en omvang van recidive ontbreekt omdat zij geen zicht hebben op de totale omvang van het probleem binnen de lokale context. Dit terwijl gemeenten en politie vaak wel beschikken over cijfermateriaal over (groepen) recidiverende jongeren. Daarnaast hanteren

organisaties vaak verschillende definities van recidive en recidiverende jongeren. Ook de wijze van registreren en de gebruikte systemen sluiten vaak niet op elkaar aan en komt het nauwelijks voor dat afzonderlijke dossiers over de jongeren vanuit de verschillende organisaties bij elkaar worden gebracht en onderling worden gedeeld. In dit verband wordt gesteld dat er geen privacybelemmeringen zijn die informatieoverdracht in de weg staan. Welke belemmeringen zijn er dan wel? Hoe wordt dit vraagstuk aangepakt? Moeten hier de in de voortgangsrapportage VbbV genoemde instrumenten als het Samenwerkingsmodel Nazorg, de Handreiking Nazorg, het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg, het Generiek Casusondersteunend Systeem, en de afstemming tussen Veiligheidshuizen, Zorg- en Adviesteams en Centra voor Jeugd en Gezin de oplossing bieden? Hoe wordt voorkomen dat het gevaar voor bureaucratie en van het voornamelijk «praten» over in plaats van het «werken» met en voor de jongere ontstaat?

De leden van de CDA-fractie merken op dat in het rapport wordt gesteld dat het regelmatig voorkomt dat professionals acties die voor een jongere nodig zijn niet ondernemen omdat deze niet in het aanbod of de taak van de eigen organisatie passen. Professionals spreken zelf van «contact hebben met» en niet van «samenwerken met». Samenwerking wordt wel gezocht en professionals weten elkaar over het algemeen wel te vinden. Waarom komen deze professionals er klaarblijkelijk niet toe de zaak door te verwijzen naar een professional in een meer geëigende organisatie? Wat wordt eraan gedaan om dit te verbeteren? Het rapport geeft voorts aan dat professionals, ouders en jongeren de eerstverantwoordelijken zijn voor zowel aanpak als preventie van recidive. Zij worden als de «ervaringsdeskundigen» bij uitstek gezien en kunnen het beste aangeven wat behoeften en wensen van de jongere zijn. In de praktijk blijkt dat professionals ouders nauwelijks betrekken bij het ontwikkelen van een effectieve aanpak of bij preventie omdat zij ouders vaak, net zoals de jongeren, als hulpbehoevend zien. Niettemin bestaat de intentie om ouders wel bij de aanpak te betrekken, maar dat het in de praktijk nog niet zover is. Wat wordt ondernomen om de betrokkenheid van ouders te verbeteren? Wordt het aspect «ouderbetrokkenheid» ook bekeken door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie? Daarnaast noemen de professionals als ontbrekende partners ook scholen, de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugd-GGZ, huisartsen of instanties op het gebied van werk en inkomen. Over deze partners wordt gesteld dat die ook nodig zijn om een sluitende keten voor de aanpak en preventie van recidive onder jongeren te creëren. Hoe gaan deze partners erbij betrokken worden?

Deze leden merken op dat in het rapport wordt aangegeven dat recidive onder jongeren die in detentie gezeten hebben extreem hoog is en dat driekwart van deze jongeren weer in aanraking komt met de politie vanwege een strafbaar feit. Kan worden aangegeven hoe en over welke tijdsperiode deze recidive is gemeten?

De leden van de CDA-fractie lezen in het rapport dat een jongere na een traject gedurende langere tijd gevolgd of gemonitord zou moeten worden. Hoe lang zou een jongere moeten worden gevolgd met het oog op voorkomen van recidive? Wat zijn de kosten van het langer monitoren? Wordt dit ook een taak van de Veiligheidshuizen? Hoe is de financiering daarvan geregeld?

Ten slotte merken voornoemde leden op dat in de vier onderzochte gemeenten is gebleken dat professionals vooral de eigen werkwijze rondom een individuele jongere evalueren en niet gezamenlijk het totale traject van een jongere en het resultaat voor die jongere. Het gaat er bij

deze evaluaties voornamelijk om of aan de procedurele eisen en werkwijze is voldaan en of dit binnen de gestelde doorlooptijd is gerealiseerd. Ook wordt er niet gekeken naar de resultaten voor de gehele doelgroep binnen de gemeente. Betekent dit dat procedures en protocollen veelal (al dan niet ongewild) een belangrijker rol spelen dan het resultaat? Hoe wordt gevolg gegeven aan de aanbeveling van IJT om structureel te evalueren?

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de ministers van Justitie en voor Jeugd en Gezin. Zij willen nog enkele vragen en opmerkingen over dit rapport voorleggen. Hoewel deze leden zich realiseren dat het onderzoek een momentopname is en een beeld uit de eerste helft van 2009 geeft, alsmede dat er sindsdien hard gewerkt is aan het verbeteren van de situatie, zijn zij wel geschrokken van de conclusies in dit rapport.

De aan het woord zijnde leden merken op dat de verschillen tussen jongeren die in een justitieel of een jeugdzorgtraject lopen soms niet erg groot zijn. Sterker nog, de strafrechtelijke titel is bij een aantal groepen risicojongeren het enige verschil. De aanleiding om geplaatst te worden en de onderliggende problematiek kan dan juist wel dezelfde zijn. Daarom pleiten deze leden dan ook voor zorg op maat tijdens en na detentie die aansluit op diezelfde onderliggende problematiek. Voorkomen moet worden dat kinderen door een gebrek aan zorg alsnog, of wederom op strafrechtelijke titel geplaatst worden omdat ze toch nog in de fout gaan na het eerste traject. Hierbij moet nadrukkelijk meer aandacht komen voor het nazorgtraject voor kinderen afkomstig uit de gesloten jeugdzorg om ook deze kinderen erbij te houden.

Deze leden vragen wat de meerwaarde is van een evaluatie zoals deze nu voorligt in een veld waar implementatie en ontwikkeling van beleid in een omvangrijk veranderproces samen opgaan? Is deze evaluatie als een nulmeting te beschouwen en zullen er meer volgen opdat de effecten van beleid dat in de tweede helft 2009 en begin 2010 ingevoerd zijn te meten en te vergelijken zijn?

Voornoemde leden merken op dat in dit onderzoek de stand van zaken in vier gemeenten is bekeken. Zij willen graag weten of deze vier gemeenten willekeurig gekozen zijn of dat het gaat hier om een representatieve steekproef gaat.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat er onder regie van de gemeente samengewerkt moet worden om een sluitend netwerk om de jongere heen te bouwen om hem op het rechte pad te houden. Zij vinden het een goede zaak dat inmiddels, zoals blijkt uit een eerste meting, 96% van alle jongeren begeleiding krijgt bij de uitstroom uit de justitiële jeugdinrichting. Dit is altijd een zorgpunt van deze leden geweest. Zij menen dat een jongere ook na de straf in beeld moet blijven om recidive te voorkomen en perspectief voor een goede toekomst te houden. Het overgrote deel van de jongeren wordt bij uitstroom dus begeleid, maar niet noodzakelijkerwijs aangestuurd vanuit de gemeente, zo valt uit dit rapport af te leiden.

De eerste constatering door ITJ is immers dat preventie en de aanpak van recidive onder jongeren geen speerpunt van het lokale beleid en uitvoering is. Dit past bij het beeld dat in de afgelopen jaren naar voren kwam. Op het lokale niveau is helaas inderdaad nog veel onduidelijk en ontbreekt het soms zelfs aan gevoel van urgentie om deze problemen op te pakken omdat nog gedacht wordt dat andere partijen verantwoordelijk

zijn. Deze leden zien in het veld dat er nog teveel vanuit het aanbod van de instellingen wordt gedacht in plaats van vanuit de jongere. De omslag die gaande is om meer te denken vanuit de levensketen moet dan ook nog steeds ondersteund worden, want dat is volgens deze leden nog niet voldoende gerealiseerd.

De aan het woord zijnde leden merken op dat in de kabinetsreactie op het rapport wordt verwezen naar de handreiking voor gemeenten die geschreven zal worden door het Nederlandse Jeugdinstituut voor het bevorderen van de samenwerking tussen de Centra voor Jeugd en Gezin, de Zorg- en Adviesteams, het onderwijs en de Veiligheidshuizen. Hoe gaat er voor gezorgd worden dat gemeenten dit daadwerkelijk gaan oppakken? Is de handreiking inmiddels al beschikbaar? Zo nee, wanneer zal deze gepubliceerd worden?

Deze leden constateren voorts dat in de kabinetsreactie staat dat de aanpak van ernstige overlast en (jeugd)criminaliteit, met als onderdeel daarvan het terugdringen van recidive, bij de gemeenten in toenemende mate op de agenda komt. Is hiervan een overzicht beschikbaar? Wat is in deze gemeenten het beoogde resultaat? Op welke doelen sturen de gemeenten bij het recidivebeleid en zijn hiervan de resultaten bekend? Wat wordt precies bedoeld met een «een slimme integrale aanpak» om van het reguliere aanbod gericht op scholing en voorbereiding op werk gebruik te maken? Heeft deze groep dan geen specifieke begeleiding nodig?

De leden van de PvdA-fractie onderschrijven de constatering dat het zeer belangrijk is dat jongeren die dreigen uit te vallen weer perspectief geboden krijgen door middel van scholing en/of werk. Zij zijn van mening dat juist bij het voorkomen van criminaliteit, ander overlastgevend gedrag of recidive, het hebben van een baan van het grootste belang is.

Op de leefgebieden wonen, werk of school, onderwijs en zorg en algemene dagbesteding moeten voorzieningen worden getroffen om een jongere op de rit te krijgen. Geleerd moet worden om de avonden nuttig in te vullen, juist om te voorkomen dat een jongere weer recidiveert.

Dagbesteding moet een verplichting zijn voor jongeren. Niet alleen biedt een zinvolle dagbesteding weer zicht op een goede toekomst, maar jongeren zijn dan ook van de straat en komen in een regelmatig dagritme. Dit zijn factoren die weer van invloed zijn op het verminderen van de recidive. Deze leden zijn daarom van mening dat naast zorg en repressie het onderdeel dagbesteding actief moet worden ingevuld. De Veiligheidshuizen richten zich nu ook steeds meer op zorg. Dit is op zich een goede ontwikkeling, maar hierbij geldt wel dat de component dagbesteding veel actiever moet worden meegenomen. Op welk moment in het begeleidingstraject komt het werkplein van een gemeente in beeld? Is deze instantie betrokken bij de toeleiding naar werk of wordt dit door de lokale overheid op een andere wijze ingevuld?

In juli 2009 is in samenwerking met de VNG de Handreiking Nazorg Jeugd onder alle gemeenten verspreid. Is, nu na de verkiezingen van maart 2010 er in heel veel gemeenten wisselingen van de wacht geweest zijn, weer een moment voorzien om een geactualiseerde handreiking te verspreiden?

De aan het woord zijnde leden brengen in herinnering het antwoord op de schriftelijke vragen van de leden Heijnen, Heerts en Eijnsink (Kamerstukken II, vergaderjaar 2009–2010, aanhangsel Handelingen, nr. 1668) over discriminatie van jongeren met een alternatieve straf op de arbeidsmarkt. Daaruit blijkt dat een Halt-afdoening wegens overtreding van een Algemene Plaatselijke Verordening met betrekking tot verdovende middelen inderdaad een bezwaar kan zijn om iemand in aanmerking te

laten komen voor een functie bij Defensie. Dit staat naar mening van deze leden in de weg van het feit dat juist dit soort jongeren een perspectief geboden moet worden door middel van een baan. Wordt de mening van deze leden gedeeld dat het niet kunnen krijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en het niet kunnen verkrijgen van een Verklaring van Geen Bezwaar in de weg kunnen staan? Bij hoeveel van de ongeveer 100 kandidaten die bij Defensie geweigerd werden, was er sprake van een Halt-afdoening in verband met verdovende middelen? Kan de gemeente voor deze groep jongeren nog iets betekenen? Zo ja, wat zijn dan de mogelijkheden die open staan?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de ITJ constateert dat jongeren een groot risico lopen niet het beste, meest effectieve traject aangeboden te krijgen of met stagnaties en onderbrekingen in het aanbod geconfronteerd te worden. Zij willen weten of de implementatie van YOUTURN, de uniforme basismethodiek die vanaf begin 2010 overal gebruikt moet worden, hier de gewenste verbeteringen in laat zien? De ITJ geeft voorts in het rapport aan dat de samenwerking, aansluiting en afstemming tussen de verschillende ketens een vereiste is bij de aanpak van recidive, maar dat deze verbinding nog niet is gerealiseerd. Informatie-uitwisseling vindt plaats op het moment waarop de jongere overgedragen wordt van de ene organisatie naar de andere. Toch is de ketenpartner die de jongere overgedragen krijgt niet altijd volledig geïnformeerd over de achtergrond van de jongere en de situatie waarin hij verkeert. Deze leden vinden het spijtig dat deze samenwerking nog steeds niet van de grond gekomen is. Waarom is er niet één partij verantwoordelijk voor de goede overdracht door de gehele keten heen? Is de gewenste «warme» overdracht inmiddels geregeld? Wat is de voortgang voor wat betreft de digitalisering van de dossiers en hierdoor het optimaliseren van de toegang tot de dossiers voor de verschillende ketenpartners? Deze leden zijn van mening dat, om de aansluiting tussen vertrek uit de instelling en de overgang naar de gemeente te verbeteren, de zendende partij verantwoordelijk moet worden voor een goede overdracht. Dit is door de Inspectie voor de Sanctietoepassing aanbevolen voor de volwassen gedetineerden, maar deze leden menen dat deze stelregel ook zeer zeker moet gelden voor jongeren. Delen de ministers deze opvatting?

De aan het woord zijnde leden vragen of het nog voorkomt dat de incomplete en niet volledig ingevulde dossiers ongezien bij de volgende partij in de keten terecht komen, waardoor deze partij niet volledig op de hoogte is en dus niet het juiste traject aan kan bieden. Wie kan er dan op het niet volledig zijn van het dossier aangesproken worden? Wanneer is dit probleem verholpen en hoe zal dit gaan gebeuren? Deze leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat helder moet worden wie verantwoordelijk is. De verdeling tussen ouders of sociale omgeving, zorg, werk en politie moet helder worden. Hoe kunnen gemeenten hierin een positieve prikkel ervaren en beloond worden als er succesvol gewerkt wordt aan het terugdringen van recidive?

Nog niet alle gemeenten hebben een specifieke contactpersoon nazorg jeugd die deelneemt aan het trajectberaad. Uit de tweede voortgangsrapportage VbbV blijkt wel dat gemeenten steeds beter raken ingespeeld en groeien in hun rol. Hoe verloopt dit precies en zijn ook de kleinere gemeenten hierbij voldoende betrokken?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de ITJ constateert dat belangrijke partners, zoals ouders, jongeren en scholen, ontbreken binnen de keten(s) in de onderzochte gemeenten. Dit was de situatie begin 2009. Deze leden willen graag weten hoe de situatie is nu YOUTURN ingevoerd is en waarbij is vastgelegd op welke momenten een perspectiefplan wordt

opgesteld. Welke instrumenten worden standaard afgenomen en wanneer worden ouders en ketenpartners betrokken? Voornoemde leden zijn van mening dat zorg op maat en in samenhang moet worden aangeboden. Daarbij is het noodzakelijk dat ouders en het sociale netwerk actief worden betrokken. Er is ook een gebrek aan integraal zorgaanbod voor kinderen met meerdere problemen tegelijkertijd. Wanneer is de samenhang in zorg, onderwijs, werkaanbod gereed? Wie zal er dan verantwoordelijk zijn?

De aan het woord zijnde leden brengen in herinnering dat uit onderzoek (*Jeugdige veelplegers in Utrecht*, drs. M. Kampijon en prof. dr. I. Weijers, augustus 2009) blijkt dat jeugdige veelplegers het eerste politiecontact tussen de 13 en 15 jaar hebben. Deze leden zijn benieuwd welke partners in de keten bij deze leeftijdsgroep in actie komen als een jongere van die leeftijd wegens een delict in aanraking komt met de politie en wat hierin de rol van het Centrum voor Jeugd en Gezin is.

De leden van de PvdA-fractie vinden de verplichte nazorg een goede stap om de jongere in beeld te houden, ook na de straf. De nazorg kan doorlopen tot na het eindigen van de justitiële titel op vrijwillige basis. Wie let er op als afspraken in deze fase niet worden nagekomen? Kan de gemeente de jongere ook dan nog verplicht nazorg bieden als er geen justitiële titel meer is?

Voornoemde leden merken op dat de ITJ geen structurele evaluatie van de aanpak, de samenwerking en de behaalde resultaten tegengekomen te zijn. Hierop geven de ministers aan dat dergelijke evaluaties onderdeel uitmaken van het onderzoeksprogramma van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie. Wanneer is in dit programma dan de volgende evaluatie in dit kader voorzien? Hoe kan het zo zijn dat de ITJ niet op de hoogte is van het bestaan van deze evaluaties en doelen zij wellicht op een ander soort evaluatie? Deze leden menen dat de inspecties ook moeten kunnen controleren op de concrete doelen van het programma terugdringen van recidive en op de beoogde resultaten. Niet per instelling, niet per gemeente, maar in samenhang. In de kabinetsreactie staat dat ook in veel gemeenten evaluaties plaatsvinden in het kader van het lokale veiligheidsbeleid en de lokale aanpak van overlast en de criminaliteit. Hoeveel gemeenten geven daarin specifiek aandacht aan de effectiviteit van de aanpak van recidive? Is hier meer over bekend? Wat is de rol hierin van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)? Zijn hier in het convenant tussen de VNG en het ministerie van Justitie in het kader van het programma VbbV nog nadere afspraken gemaakt?

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met grote belangstelling kennisgenomen van het ITJ-rapport over de lokale aanpak en preventie van recidive onder jongeren en de brief van de ministers bij het aanbieden van dit rapport. Zij hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

Deze leden verwelkomen het onderzoek naar dit belangrijke onderwerp. De recidive onder jongeren, zeker na detentie, is met 78% torenhoog. Het onderhavige rapport legt een aantal ernstige tekortkomingen in het lokale beleid bloot die met grote voortvarendheid moeten worden aangepakt. Zo blijkt recidive geen speerpunt in (gemeentelijk) beleid en aanpak te zijn, maken professionals onvoldoende gebruik van elkaars kennis en aanbod, blijkt nazorg nog geen structurele plaats in de aanpak te hebben en wordt een aanpak nauwelijks geëvalueerd. Zijn de ministers onaangenaam verrast door deze harde conclusies? Zo nee, waarom niet?

De aan het woord zijnde leden vragen sinds wanneer de gemeenten eigenlijk op deze wijze verantwoordelijk zijn voor de nazorg van ex-gedetineerde jongeren. Waarom is hier destijds voor gekozen? Zijn de problemen hiermee niet groter geworden? Of anders gezegd, is de nazorg van ex-gedetineerden sindsdien niet steeds een punt van zorg geweest?

De leden van de SP-fractie vragen, alvorens in te gaan op de afzonderlijke aanbevelingen van ITJ, de voorvraag te beantwoorden of de bevoegdheden en verantwoordelijkheden momenteel eigenlijk wel goed zijn verdeeld. Indien vastgesteld moet worden dat recidive geen speerpunt is in gemeentelijk beleid en nazorg nog steeds geen structurele plaats in de aanpak heeft, zijn de gemeenten dan wel voldoende toegerust om de hardnekkige problemen van deze uiterst moeilijke doelgroep adequaat aan te pakken? Zou niet veel meer gebruik gemaakt moeten worden van de kennis en expertise van de (jeugd)reclassering, die hier eigenlijk bij uitstek deskundig in is? Hoeveel gemeenten maken nu al gebruik van de (jeugd)reclassering in het kader van de nazorgtaken, bijvoorbeeld door de (jeugd)reclassering hiervoor «in te kopen», zoals bij de nazorg aan volwassenen gebeurt? Waarom moet steeds opnieuw het wiel worden uitgevonden? Voornoemde leden vragen de ministers hier uitgebreid op in te gaan en niet te volstaan met de vaststelling «dat veel in gang is gezet» en dat het implementeren van maatregelen nu eenmaal tijd kost. De vraag moet ook worden gesteld of de lastige verantwoordelijkheid voor nazorg aan criminele (ex-gedetineerde) jongeren wel voornamelijk bij de gemeenten hoort te liggen.

Deze leden vragen de ministers ook in te gaan op de mogelijkheden van de reclassering. Als de (jeugd)reclassering al een jongere onder zijn hoede heeft, bijvoorbeeld in het kader van het uitoefenen van reclasseringstoezicht, dan zijn (jeugd)reclasseringswerkers vaak gebonden aan strikte regels en procedures en het alleen maar mogen werken in gedwongen kader. Kan er niet veel meer gedaan worden indien de reclasseringswerkers iets meer vrije ruimte krijgen en soms iets extra's mogen doen voor een cliënt, als dit naar het professionele oordeel van de reclasseringswerkers in het belang is van recidivebestrijding? De uitvoering van de motie-Van Velzen (Kamerstukken II, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VI, nr. 49) geeft de mogelijkheden, die voor een deel van de problemen in het rapport van ITJ mogelijk een oplossing bieden. Graag ontvangen deze leden een reactie op dit punt.

Voornoemde leden benadrukken dat het zeker voor jongeren van het grootste belang is dat straf en zorg (aanbod tot hulp) altijd samen moeten gaan. Daarbij hebben ook de rechters en het OM een rol. Zijn het OM en de rechters al voldoende op de hoogte van alle wettelijke mogelijkheden die er zijn? Te denken valt daarbij aan de mogelijkheden om voorwaardelijke straffen op te leggen, creatief te zijn met de voorwaarden die van nut kunnen zijn om recidive te voorkomen en de gedragsbeïnvloedende maatregel. Zo ja, worden deze mogelijkheden ook al voldoende benut of zou dit beter kunnen? Neemt het opleggen van de gedragsbeïnvloedende maatregel toe en is dit met cijfers aan te tonen?

De leden van de SP-fractie constateren dat ouders nog steeds onvoldoende worden betrokken in de aanpak of zelfs helemaal ontbreken in die aanpak. Dat vinden deze leden ernstig. De ouders, of zelfs het hele gezin, moeten juist nauw betrokken worden bij het op het rechte pad houden van de jeugdige. Neemt het gebruik van interventies gericht op het hele gezin inmiddels toe? Wordt hier in alle gemeenten al gebruik van gemaakt? Zo nee, waarom niet? Verschilt de kwaliteit van de opvoedingsondersteuning die wordt geboden per gemeente? In hoeverre kunnen

gemeenten leren van elkaar welke hulp en maatregelen effectief werken in andere gemeenten?

De aan het woord zijnde leden benadrukken al geruime tijd dat het bestrijden van recidive onder jongeren van het grootste belang is. Het is dan ook erg vreemd dat jongeren die de fout in zijn gegaan niet geruime tijd worden gevolgd. Deze leden zijn het helemaal eens met het ITJ-rapport waarin geconcludeerd wordt dat de vaststelling of een extra inspanning die nodig is niet alleen direct na afloop van een traject gedaan moet worden, maar ook enige tijd hierna herhaald moet worden. Daarvoor is het nodig een jongere na afloop van een traject gedurende langere tijd te volgen/monitoren. Het einde van een traject mag niet «uit zicht» betekenen.

Natuurlijk kan de noodzaak en de intensiteit van het 'volgen» per persoon verschillen, maar waarom wordt niet beter in de gaten gehouden hoe het bijvoorbeeld met een first-offender gaat na het delict? Wie is hiervoor verantwoordelijk? Waarom zou dat niet ook deels de jeugdreclassering kunnen zijn als dit nodig blijkt? Hoe wordt deze aanbeveling geïmplementeerd?

De leden van de SP-fractie lezen ten slotte in het rapport dat de gemeente ook betrokken wordt bij het verblijf van de jeugdige in de justitiële jeugdinrichting. Dat vinden zij goed, maar zij vragen of het beeld klopt dat er nog onvoldoende informatie vanuit de justitiële jeugdinrichtingen over de betreffende jeugdige naar de gemeenten komt. Hoe wordt er voor gezorgd dat deze informatie van voldoende niveau is en de gemeenten tijdig bereikt om de benodigde acties te ondernemen, zoals de toeleiding naar werk of opleiding? Zijn er ook ambtenaren van de gemeenten die in de justitiële jeugdinrichtingen komen om met de jeugdige zelf in gesprek te gaan? Zou dit niet vaker moeten gebeuren?

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ITJ-rapport. Er blijven echter enkele vragen staande.

Deze leden willen graag weten wat er wordt bedoeld met de volgende passage in het rapport: «ITJ doet onderzoek in die gemeenten waar een maatschappelijk probleem groter is dan in andere gemeenten en waar de risico's voor jongeren om met dat probleem in aanraking te komen hoog zijn». Uit het rapport blijkt dat in deze gemeenten relatief meer zogenaamde jeugdige veelplegers en harde kern jongeren zijn dan in andere gemeenten. Deze leden willen graag cijfers en percentages hierover zien. Verderop in het rapport wordt gesteld dat deze wijze van selecteren geleid heeft tot een keuze van vijf gemeenten. Wat wordt precies met «deze wijze van selecteren» bedoeld? Daarnaast blijkt uit het rapport dat de geselecteerde gemeente Gouda niet mee wilde doen. Kan worden aangegeven waarom deze gemeente niet bereid was deel te nemen aan het onderzoek? Waarom is niet voor een andere (vijfde) gemeente gekozen?

Het valt voornoemde leden op dat er niet echt gesproken wordt over een bepaalde verantwoordelijkheid bij ouders. Zij worden in het rapport dan wel genoemd als ontbrekende partners. In het rapport staat op pagina 11 hierover wel dat medewerkers van de gemeenten en professionals het beeld hebben dat het plegen van een strafbaar feit vaak samenhangt met onder andere ouders die geen grip lijken te hebben op de jongere. Het lijkt dan zo dat de ouders er zelf ook niets aan hadden kunnen doen. Deze leden vinden dit enigszins eenzijdig aangezien de ouders de belangrijkste rol (zouden moeten) hebben in het ervoor zorgen dat een jongere niet het criminele pad opgaat. Het komt ook voor dat ouders hun taak als

opvoeders niet goed uitvoeren waardoor dit onder andere kan leiden tot lage schoolprestaties en vervolgens weer tot criminele activiteiten. Hoe staan de ministers tegenover het idee financiële sancties mogelijk te maken voor ouders die hun taak als opvoeders niet goed uitvoeren? Hierbij kan gedacht worden aan ouders die er niet voor zorgen dat hun kind niet spijsbelt. Daarbij komt ook voor dat ouders niet geholpen willen worden door hulpverleners. Deze leden zijn van mening dat hier financiële sancties, bijvoorbeeld het korten op de kinderbijslag, op moeten staan. Graag ontvangen zij een reactie op dit punt.

De leden van de VVD-fractie willen ten slotte graag weten wat de ministers vinden van de zogenaamde «Sluitende Aanpak» van risicojongeren die in de wijk Charlois is gebruikt. In deze Rotterdamse wijk lopen allerlei projecten voor specifieke etnische doelgroepen zodat een aanpak op maat kan worden gecreëerd.

II. Reactie van de ministers